

elmélet működését vagy éppen az elméleti keretrendszer hiányosságait. Sajnálatos tény, hogy kevés alkalommal sikerül kihasználni azokat a szinergiákat, amelyek e két csoport együttműködéséből születhetnének. Ráadásul gyakran megesik az is, hogy a hazai oktatói és kutatói szféra nem igazán tudja kielégíteni a gyakorló diplomaták és üzletemberek érdeklődését, az utóbbiak pedig eleve általánosnak és leegyszerűsítőnek gondolják az elméleti síkú gondolkodást, amelyet csak szórványosan színesít gyakorlati tapasztalat vagy éppen terepkutatás.

Éppen ezen előzmények okán tarthat kimondottan nagy érdeklődésre számot minden olyan kézikönyv, amely azt a célt igyekszik elérni, hogy a nemzetközi kapcsolatok és azon belül a gazdasági és pénzügyi folyamatok elméletét úgy kösse össze a gyakorlattal, hogy a számukra ismeretlen közegben tevékenykedő diplomatáknak, üzletembereknek is praktikus tudással szolgáljon. Recenziók esetében sokszor közhelyesnek számít, a jelen könyvnél azonban a legkevésbé sem az, hogy az ajánlott kötet már régóta váratott magára a kézikönyvek piacán. Habár a gyakorló diplomaták felkészültségét számos forrás segítette korábban is, egy erre koncentrált és szerkesztett formába öntött kézikönyv megjelentetése már jócskán időszerű volt.

A Nagy Sándor Gyula és Kutasi Gábor szerkesztésében 2020-ban megjelent *Gazdaságdiplomácia* című könyv éppen ezt az úrtölti be, és az elmélet–gyakorlat említett összekapcsolásának a küldetését vállalja – ahogy arról az alcíme minden kétséget eloszlatóan meggyőző bennünket. A szerkesztők nemcsak a hazai, de a külföldi tudományos életben is jól ismertek. Nagy Sándor Gyula a Budapesti Corvinus Egyetem Nemzetközi, Politikai és Regionális Tanulmányok Intézet Világgazdasági Tanszékének habilitált egyetemi docense és az egyetem Beszállító- és Iparfejlesztési Kutatóközpontjának a vezetője. Emellett Latin-Amerika-szakértő, aki számos alkalommal vett részt terepkutatáson, és jó rálátása van az elmélet és a gyakorlat gyakori kétértelműségére. Kutasi Gábor a Nemzeti Közszerzői Intézet Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Karának habilitált egyetemi docense, a Gazdaság és Versenyképesség Kutatóintézet vezetője.

továbbá a Prágai Közgazdaságtudományi Egyetem meghívott professzor-szora.

A két szerkesztő nagy feladatra vállalkozott, hiszen közel húsz szerző munkáját koordinálva kellett kézzelfogható tudást kínálniuk a felkészülő diplomatáknak, ráadásul a kézikönyv többes együttműködésben – a Külgazdasági és Külügyminisztérium által alapított Magyar Diplomáciai Akadémia, a Külügyi és Külgazdasági Intézet, a Nemzeti Közszerzői Akadémia és a Budapesti Corvinus Egyetem oktatóinak, kutatóinak a közreműködésével – készült el.

A szerkesztők – a szerzők nevében is – már a bevezetőben nyilatkoznak arról, hogy a könyvet azon külgazdasági attaséknak szánják, akik aktív szerepet játszanak hazánk gazdasági érdekeinek a képviselésében és üzleti kapcsolatainak az előkészítésében. A diplomaták felkészültségén múlik, hogy milyen mélyek és fenntarthatóak lesznek a nemzetközi gazdasági kapcsolatok, de az is, hogy a magyar vállalkozások mennyire tudják megvetni a lábukat a már eleve fejlett vagy az éppen most feltörekvő piacokon. A szerkesztőknek ezzel a megállapításával a legmesszebbmenőkig egyet is érthetünk. A tartalomjegyzékbe való bepillantáskor egyértelműen láthatjuk, hogy a kötetből nem hiányzik sem az ilyen jellegű vállalkozások esetén szükséges komplex megközelítés, sem a sikerhez nélkülözhetetlen számos makroökonómiai, üzleti, vállalkozói, külkereskedelmi, adózási, projektmenedzselési, protokolláris és időgazdálkodási ismeret. Ezek a témák önálló fejezeteket és alfejezeteket képeznek a könyvön belül.

Minden alfejezet végén megtalálhatjuk az adott egységben tárgyalt kulcsfogalmakat, de szerepelnek ott ellenőrző és gondolkodtató kérdések is. A felhasznált irodalom pedig azon túl, hogy számba veszi az alfejezet megírása során alkalmazott forrásokat, minden esetben további ismeretbővítési lehetőséget is kínál. Számos fejezetben olvashatók olyan esettanulmányok, amelyek releváns és időszerű kérdéseket feszegetnek. Azt azonban érdemes megjegyezni, hogy a kézirat 2019 márciusában készült el, és éppen egy évvel később, 2020 márciusában a Covid19-járvány kitörése miatt a gazdaságok bezárkóztak, a világgazdaság pedig letért a korábbi pályájáról – az pedig, hogy arra

hogyan tér vissza, vagy éppen hogyan nem, egyelőre még nem megjósolható. Az viszont kijelenthető, hogy a kézikönyvben szereplő ismeretanyag egyetlen esztendő alatt biztosan nem avult el.

A kötet öt terjedelmesebb részre tagolódik. Az első egység a makrogazdasági folyamatokba és a nemzetközi fejlesztéspolitika keretrendszerébe enged bepillantást. Olyan lényeges kérdések kerülnek szóba, mint a globalizáció új szakasza és a jelenkori világgazdaság, a gazdasági nyitottság aspektusai, a kereskedelmi folyamatok és előnyök, a gazdasági integrációk, valamint a termelési tényezők nemzetközi áramlása. A szerkezeti egység egy szakpolitikának, a fejlesztéspolitikának a gazdasági környezetre gyakorolt hatása bemutatásával zárul. A fejezet öt szerzője deklaráltan elsőként makrosíkra helyezi a könyv gondolati ívét, és abba az irányba tereli az olvasót, hogy először holisztikus szemléletben érdemes megérteni a későbbiekben tárgyalandó részterületeket.

A második egység a statisztikai adatsorok és országgrangsorok elemzésében és értelmezésében segít eligazodni. A fejezet valójában két rövidebb alfejezetből áll, és elsőként ahhoz kaphatunk muníciót, hogy a nemzetközi kereskedelmi és tőkestatistikákat helyesen értelmezzük, utána pedig a nemzetközi versenyképességi mutatókba enged bepillantást. Az olvasó képet kaphat a különböző rangsorok sajátos aspektusairól, és arra vonatkozóan is segítséget talál, hogy hogyan nyerhetőek ki információk a különböző alindexekből és adathalmazokból.

A kézikönyv harmadik egysége már terjedelmesebb, és négy szerző bevonásával, a mezo- és makrosíkok között lavírozva, a nemzetközi vállalati és pénzügyi folyamatok elemzésében igazítja el az érdeklődőt. Az egyik alfejezet a nemzetközi nagyvállalatok viselkedését, hatását, működését, valamint a bennük rejlő előnyöket, lehetőségeket és kockázatokat taglalja. Esettanulmányokon keresztül érzékelteti, hogy mi várható egy-egy multinacionális cégtől a beruházás, a kereskedelem, a foglalkoztatás vagy a társadalmi kérdések terén. A fejezetből megérthető továbbá, hogy hogyan járul hozzá egy multinacionális cég egy ország fejlődéséhez, és hogyan integrálja az ország képességeit

és kapacitását a termelési folyamatába. Az olvasó ezt követően képet kaphat a devizaárfolyamok és az árfolyamrendszerek elemzéséről, megismerheti a Big Mac-indexet, és esettanulmányok segítségével szerezhethet ismereteket többek között a nominális GDP-ről, a forint–euró–árfolyam változásának a hatásairól, illetve a török árfolyamváltásáról. Emellett képet alkothatunk arról is, hogyan értelmezzük az árfolyamok alakulását, és megérthetővé válnak az árfolyam-előrejelzések mögött álló modellek is. A szerzők célja egyértelmű: legyenek előre láthatók az egyes árfolyamrendszerektől és a hozzájuk kapcsolódó árfolyam-politikától várható hatások és lépések. Végül, de nem utolsósorban, a fejezet feltárja a vállalatokat érintő nemzetközi pénzügyi és adózási kérdések legfontosabb elemeit is. Az olvasók megismerik az eltérő számviteli szabályok által teremtett adózási lehetőségeket, a kettős adóztatás elkerüléséről szóló kétoldalú egyezményekre építő szabályozási környezetet. Feltárulnak a nemzetközi adózásban rejlő vállalati lehetőségek és az EU fogyasztási adóharmonizációja révén elérhető előnyök is.

A negyedik rész már egyértelműen mikrosíkon mozog, és egyrészt exportmenedzsment-ismeretekkel vértetzi fel az olvasót, másrészt pedig bemutatja a kereskedelempolitikai eszközöket is. A fejezet négy szerzője rendkívül gyakorlatias megközelítéssel és sok-sok releváns esettanulmánnyal navigálja az olvasót olyan kérdések kapcsán, mint a külpiacra lépés előkészítése, a nemzetközi adásvételi szerződés, a kereskedelmi szokványok, az áru és szolgáltatás export- és vámszabályozása. De nem marad ki a nemzetközi logisztikai, fizetési és finanszírozási lehetőségek, a külkereskedelemben használt okmányok és az exportkockázat-kezelés kérdésének a körüljárása sem. A fejezet bemutatja egy-egy márka bevezetésének a mozgásterét és az árazási lehetőségek felmérését is. Mindemellett megérthetjük az egyes külkereskedelmi ügyletek kockázatait, s a kereskedelmi szerződések tartalmi kellékeire és előkészítési folyamataiba szintén betekintést nyújt a fejezet. Ezt követi az előkészített szerződések megtárgyalásának és az üzlet megkötésének a folyamatába történő bevezetés. Később pedig az írásbeli és szóbeli egyeztetés tárgyalástechnikájának a

részleteivel, a tárgyalópartner reakcióinak a beazonosításával ismerkedhetünk meg. Ebben az egységben kap helyet a testbeszéd és a verbális kommunikáció jeleinek, a tárgyalás kulturális sajátosságainak, a tárgyalás vezetési technikáinak az áttekintése is.

Az utolsó, egyébként egyértelműen készségfejlesztő fejezet a kül-gazdasági szituációk megfelelő kezeléséhez vértéz fel a szükséges készségekkel. A nyílt forráskódú információkeresés (OSINT) a gazdaságdiplomácia elengedhetetlen döntés-előkészítést támogató legális elektronikus adat- és információszerzés technikai lehetőségeit tárja elénk. Megtanulhatjuk, hogyan lehet módszeresen felépíteni az adatkeresést és így hatékonyra tenni az információvadászatot. Mely szakértői fórumokra érdemes belépni? Hogyan deríthető ki, hogy ki áll egy-egy regisztrált webcím mögött? Ilyen és hasonló kérdésekre kapunk választ. A könyv a külgazdasági protokollról szóló és az időgazdálkodást taglaló alfejezeteket követően a tárgyalás és eladás pszichológiájának a bemutatásával zárul. Ez utóbbi elsajátítása révén képesek leszünk a tárgyalások gondolatmenetének a megtervezésére, valamint közelebb jutunk ahhoz, hogy hogyan ismerhetők fel a potenciális vevők, hogyan kelthető fel az exportálni kívánt termékek iránti igény. A fejezet abban is segítséget nyújt, hogy az üzleti üzeneteket miképpen lehet hatékonyan eljuttatni a globális piacok marketingzajában.

A leírtakból jól látható, hogy a kézikönyv által átadni kívánt ismeretanyag terjedelmes, annak a kellő mélységű elsajátítása csak intenzív és megfelelő időkeretű felkészüléssel lehetséges. Amennyiben erre mód nyílik, a gyakorló diplomata biztosan széles körű tájékozottsággal és felkészültséggel vetheti bele magát a külhoni szolgálatba. Mindenképpen érdemes kiemelni tehát, hogy a kiadvány kellő és jó alapot nyújt az elméleti kérdések megértésén túl a gyakorlati aspektus kapcsán is.

A recenzens hiányosságnak érzi, hogy az egyes alfejezetek után nem készült el a legfontosabb magyar kifejezések angol megfelelőjének a szószedete, amely azért is fontos lenne, mert a gyakorló diplomaták a szolgálati helyükön a gazdasági sajtó tanulmányozásakor

leginkább az idegen nyelvű szakkifejezésekkel találkoznak. A kézikönyv értékéből ez azonban érdemben nem von le, és bár a szerkesztők első körben a felkészülő diplomatákat célozták meg, az elkészült munka hasznos lehet azok számára is, akik akár egyetemi hallgatókként, akár gyakorló szakemberekként kívánják megszerezni vagy a legújabb világgazdasági jelenségek tükrében értékelni, esetleg átértékelni a korábban megszerzett tudásukat.

Stukovszky Tamás

Irodalomjegyzék

- Nagy Sándor Gyula – Kutasi Gábor (szerk.) (2020). *Gazdaságdiplomácia. Elmélet és gyakorlat felkészülő diplomatáknak*. Budapest: Ludovika Egyetemi Kiadó – Akadémiai Kiadó.
- Robinson, Joan (1978). *Contributions to Modern Economics*. Cambridge, MA: Academic Press.